

Azi, cinstit cu înaltul titlu de *artist al poporului*, alături cu respect și entuziasm glasul meu, la milioanele de glasuri ce strigă din toată inima :
Trăiască 23 August !

Ștefan BRABORESCU

S-a scris și se va scrie mereu despre semnificația zilei de 23 August, marea și hotărâtoarea cotitură în viața politică, socială și culturală a țării noastre.

Momentul istoric, pregătit de cei mai buni fii ai poporului și împlinit la data pe care o sărbătorim în fiecare an, a fost ca o binecuvîntată trezire la o viață cu totul alta, a tuturor, a aceluia care trăiseră pînă atunci descurajați și istoviți sub opreliștile inumane impuse de cleștele societății capitaliste și al opresiunii fasciste.

Sectorul artei — al teatrului, în speță — nesocotit în trecut, privit cu indiferență de care se bucura năpăstuita Cenușăreasă din poveste, abia atunci și-a recăpătat în sfîrșit încrederea în sine, încredere zdruncinată sub trecutele regimuri pînă la irosire, de către cohorta celor interesați să-l preschimbe în mijloc de căpătuială, sau pur și simplu de distractivă pierdere de vreme.

Sînt 15 ani de cînd acest sector reînsuflețit, pus în drepturile lui legitime, poartă cu nădejde și entuziasm o mare bătălie pentru atingerea țelurilor mărețe ale binelui, ale frumosului și ale perfecțiunii morale într-o societate socialistă. Și în tot acest interval, teatrul — printr-o muncă uriașă și neîntreruptă — a izbutit să capete deplina încredere a poporului muncitor și a tuturor aceluia care conduc destinele țării noastre, acordîndu-i-se nu numai sprijinul cel mai larg, moral și material, dar și recunoașterea cea mai sinceră, sprijinul cel mai activ, atitudine atît de puțin cunoscută în trecut.

De bună seamă, cotitura istorică determinată de evenimentele de la 23 August 1944 a însemnat și pentru mine personal o clarificare certă și o întărire temeinică în tendințele și principiile directoare ale profesiunii mele, foarte grea — cînd este luată în serios —, pe care am îmbrățișat-o cu cincizeci de ani și mai bine în urmă.

Ar trebui, prin urmare, să vorbesc ceva — din acest punct de vedere — și despre mine, despre mărunta mea persoană, angrenată temeinic în actualul și regeneratorul curent de viață nouă, de năzuințe noi, de muncă nouă. Într-un cuvînt, ceva despre noua mea orientare — realist-socialistă — în artă.

Mărturisesc că nu prea e ușor. Ba chiar, îmi vine foarte greu să abordez și să dezvolt o asemenea temă în limitele restrînse ale spațiului oferit, și să fiu nevoit de a prezenta panoramic și analitic un „ins” desprins din mulțime, ca pe o persoană aparte, ce nu-și poate avea, însă, adevăratul sens decît în măsura apartenenței sale la un colectiv bine sudat, înzestrat cu toate atributele unui măreț ideal social.

Cred că, mai curînd sau mai tîrziu, va trebui să îndeplinesc și această sarcină de cetățean al Republicii Populare, ca pe o necesitate adînc resimțită, de a vorbi nu atît despre precedentele și frămîntările profesionale ale persoanei mele, cît — mai mult și mai cu folos — despre ale celor mulți pe care i-am cunoscut și cu care am avut cîntea și bucuria să conlucrez și să visez la realizarea celor ce se înfăptuiesc în prezent și se vor înfăptui în viitor.

Se va vedea atunci că germeii orientării noi au trăit de fapt mereu în conștiința și practica vieții mele, încă de la începuturile activității mele teatrale, dar că nu le-am aflat semnificația adevărată, cum de altfel nici valoarea precisă a vreunui sistem teoretic în creația artistică, decît după cotitura istorică de la 23 August 1944.

Lucia Sturdza BULANDRA

23 August 1944 a însemnat pentru mine momentul cel mai de seamă din cariera mea, aflată atunci la răsplată.

Mă găseam copleșită de evenimentele care, unul după altul, mă loviseră dureros. Întîi : compania teatrală a asociaților Bulandra-Maximilian-Storin fusese destrămată, după o activitate de aproape un sfert de veac, iar clădirea teatrului

— ridicată de asociați — trecută în folosința Operei Romine, a cărei clădire a fost degradată în urma cutremurului din 1940.

Pe urmă : soțul meu — Tony Bulandra — sfătuitorul și tovarășul neprețuit în munca noastră de zi de zi, căzuse răpus, în 1943, de o boală necruțătoare.

În sfârșit, războiul și repercusiunile lui apăsau asupra vieții teatrale din Capitală. Fără teatru, fără un angajament care să-mi asigure nu numai traiul zilnic, dar și o activitate susținută, trăiam din vânzarea a tot ceea ce aveam mai valoros în casă, înstrăinînd, spre nespusa mea durere, pînă și cărțile din bibliotecă adunată cu mîgală și dragoste.

Eram nevoită să solicit angajamente sporadice, unele din ele nici măcar onorate la chenzină.

Evoc această dureroasă și umilitoare situație, doar pentru a arăta cum dintr-o dată impasul meu moral și material a încetat. Mi s-a oferit locul pe care-l ocup și azi în viața teatrală. Insist asupra faptului că rezolvarea penibilei mele situații de atunci s-a făcut fără solicitări din partea mea. Fără petiții și lungi așteptări în anticamere ministeriale.

Prin voința partidului, care îmi cunoștea activitatea din trecut și care a socotit că meritam cîntea să fiu pusă în fruntea Teatrului Municipal, am fost numită în postul de directoare, pe care-l ocup din 1947.

Iată așadar că, singură, comoara activității mele artistice a fost aceea care a cîntărit în prețuirea oamenilor muncii, care, prin partidul lor, după 23 August 1944, au luat în mînă destinele țării și ale poporului nostru.

Iată de ce spun că această zi de neuitat a însemnat pentru mine reînvierea posibilității de a munci pe ogorul teatral. Dar n-a însemnat numai atît, ci mai ales îmbogățirea mea sufletească prin înțelegerea principiilor înalt umaniste ale partidului, pe care mă străduiesc cu mîndrie să mi le însușesc.

E vorba despre creația mea, atît ca directoare de teatru, cît și ca actriță. Ca directoare, contribuind prin alegerea repertoriului la afirmarea suflului revoluționar, veghind la punerea în scenă a unor piese cu teme majore ale actualității, am înțeles să imprim în activitatea Teatrului Municipal o statornică și pasionată preocupare pentru arta realist-socialistă, să imprim colectivului pe care-l conduc un avînt pe măsura idealurilor vremii noastre. În îndeplinirea acestui program, am fost scutită de grijele de ordin financiar, care apăsau odinioară teatrele particulare, griji care le sileau de cele mai multe ori să apeleze la un repertoriu rentabil numai din punctul de vedere al încasărilor. După 23 August, partidul și guvernul au asigurat teatrelor o existență la adăpost de asemenea vicisitudini, îndrumînd și sprijinind în mod substanțial spectacolele, puse de data asta în slujba intereselor și aspirațiilor poporului.

Ca actriță, în ceea ce privește producția personală, baza științifică a realismului socialist, pe care mi-am construit rolurile, mi-a asigurat și-mi asigură autenticitatea artistică și eficiența socială a creațiilor mele.

Astfel, dintre rolurile interpretate după 23 August 1944, citez la întîmplare pe cele din piesele : *Pace pe pămînt, Liubov Iarovaia, Un om obișnuit, Pădurea, Vasa Jeleznova, Doamna Calafova, Citadela sfărîmată, Arcul de triumf* etc.

N-am vrut să fac aici o amănunțită analiză, nici asupra pieselor, nici asupra rolurilor amintite ; am vrut numai să arăt, pe scurt, cum marele eveniment de la 23 August a însemnat o cotitură extraordinară în viața și creația mea.

Lucia DEMETRIUS Ziua de răscruce, ziua piatră de hotar, care a schimbat cursul istoriei țării noastre, a făcut cu putință tot ceea ce am trăit mai apoi. Toate marile schimbări politice, sociale, economice, culturale au fost cu putință pentru că atunci, la 23 August 1944, masele muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist, au scuturat jugul fascismului și au întors armele împotriva lui. Rînd pe rînd, am fost apoi martorii transformării minunate a țării, a lucrurilor, a oamenilor. Am simțit, cu bucurie și emoție, că ne schimbăm noi înșine, că devenim mai puri, mai tari, mai limpezi !

23 August înseamnă începutul, geneza întregii noastre făpturi morale de azi, clipa care a hotărât pentru nașterea și, în timp, maturizarea conștiinței noastre noi, de oameni liberi într-o țară liberă ; înseamnă, pentru scriitor, punctul de plecare al întregii lui creații de după război, creație care justifică în fața propriilor lui ochi, existența lui ca om și dreptul de a se numi artist.